

צילום: מירי צחק, בגוש קטיף

ידיד נפש /

ר' אליעזר אזיכרי

ידיד נפש אב הרחמן
משוד עבדך אל רעונך
ירוך עבדך כמו איל
ישתחנה אל מול הדרדך
יערב לו ידידותך
מנפת צוף וכל טעם.

הדור נאח, זיו העולם,
נפשי חולת אהבתך
אנא אל לא רפא לא לה
בְּהִרְאוֹת לָהּ נועם זינדך
או תתחזק ותתרפא
והייתה לה שמחת עולם.

ותיק יקמו נא רחמיך
ותוסף נא על בן אהובך
כי זה כמה נכסף נכסף
לראות בתפארת עינך
אנא אלי מתמד לבי
חושף נא ואל תתעלם.

הגלה נא ופרוס חביב
עלי את ספת שלומך
תאיר ארץ מכבודך
נגילה ונשמחה בך
מחר אהוב כי בא מועד
ותננו כיטי עולם.

ואגב אורחא:

בסיפורים החדשים מופיעה הגרסה:
"והיתה לך שפחת עולם", ואפשר
שזוהי הגרסה המקורית, הנמצאת
בכתב יד המיוחס לר' אליעזר אזיכרי.
אך בעיני יקרה לאין שיעור גרסת
הסיפורים הישנים: "והיתה לה שפחת
עולם", שכן הולמת היא את דברי
הנחמה של הנביא ישעיהו (ל"ה, י):

ופדתי ה' ישבון, ונאו ציון בְּדָנָה
ושמחת עולם על ראשם.

וביטוי מיוחד זה היטיב לבאר ריש
לקיש במסכת שבת (פ"ה, א'):
"ושמחת עולם על ראשם" -
שמחה שמעולם על ראשם.

זוהי השמחה ששרתה על בני ישראל
בשעה שהקדים 'נעשה' ל'נשמע' וזכו,
לגילוי שכינה במעמד הר סיני
לשמחת עולם זו נכספת כנסת ישראל,
ורק בה תמצא לעת גאולתה מרפא
מלא למחלת אהבתה.

על כן, גם אם לא מצוי ביטוי זה
בגרסה המקורית, הרהיבה המסורת
שבפי העם עוז בנפשה וזיכתה את ר'
אליעזר אזיכרי להשלים את הפיוט
ב"שמחת עולם".

נועין בדברי ר' יהונתן אייבשיץ בספר
אוהל ברוך תרצ"ג, שהגיה תחילה
בסיקצת "בית יעקב" על פי הנוסח הישן
"שפחת עולם", וחזר בו בעקבות סערה
שהתחוללה על רקע שינוי הנוסח ושב
והגיה: "והיתה לה שמחת עולם".

אליעזר אזיכרי

קצרה עד מאוד תפילתו של משה על מרים
אחותו. כל כולה אינה אלא "א אותיות,
ואף שמה של מרים לא נזכר בה במפורש,
אלא בגוף שלישי:
אל לא רפא לא לה.

אכן קצרה התפילה, אך מה רבה עצמתה!
דומה שדווקא 'סוד הצמצום' הגנוז בה,
הוא הבוקע - כחודוה של מחט - שערי
רקיע, וקורע את רוע הגזירה.

הנה נטל ר' אליעזר אזיכרי תפילה
'קטנה-גדולה' זו ושיבצה בפיוטו היקר
מפנינים "ידיד נפש", שנתקבל בכל
תפוצות ישראל, ובבית השני של פיוט זה
הומה תפילתו לה' יתברך:
"אנא אל לא רפא לא לה
בְּהִרְאוֹת לָהּ נועם זינדך".

יושם נא לב:

ר' אליעזר אזיכרי מבקש אף הוא כמשה
רפואה למחלה. אבל לא מצרעת ממארת
מבקש הוא להירפא, אלא ממחלה אחרת
ושמה אהבה: "נפשי חולת אהבתך".

האהבה היוקדת לה' יתברך מכונה כבר
במקרא בשם "מחלה", ועליה אומרת
כנסת ישראל לבנות ירושלים:

אם תמציאו את דודי מה תגידו לו

שחולת אהבה אני. (שיר השירים ה, ה)

אך ל'מחלת נפש' זו אין תרופה אלא באור
פני מלך חיים, ולפיכך קורא ר' אליעזר
אזיכרי מנהמת ליבו:

"אנא אל לא רפא לא לה

בְּהִרְאוֹת לָהּ נועם זינדך".

כי רק מתוך גילוי שכינה תוכה לרפואה:

"או תתחזק ותתרפא

והיתה לה שמחת עולם".